

Віталій Улибін,
аспірант, викладач кафедри
журналістики та нових медіа
Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

 0009-0004-8921-8205
 E-mail: v.ulybin@kubg.edu.ua

Vitalii Ulybin,
PhD Student,
Lecturer at the Department of Journalism and New Media,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

МОДЕЛЬ «СКРИНЬКА ПОТТЕРА» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

THE “POTTER’S BOX” MODEL AS A TOOL FOR THE ETHICAL JUSTIFICATION OF JOURNALISTIC DECISIONS IN THE CONDITIONS OF WAR

У статті розглянуто застосування моделі морального аналізу «скринька Поттера» як методологічного орієнтира для етичного прийняття рішень у журналістській практиці. Наголошено на необхідності переосмислення традиційних підходів до етики в медіа та адаптації наявних моделей до сучасного інформаційного середовища.

У дослідженні здійснено порівняльний аналіз моделі «скринька Поттера» з Кодексом етики Об’єднання професійних журналістів (SPI), в результаті якого виявлено глибоку кореляцію між етапами моделі та принципами етичної журналістики. Деталізовано кожен із чотирьох етапів моделі (опис ситуації, ідентифікація цінностей, аналіз етичних принципів, визначення лояльності), а також проаналізовано застосування провідних етичних теорій — утилітаризму, деонтології, «золотої середини» та теорії агапе — у журналістському контексті.

Автори наголошують, що модель «скринька Поттера» має значний потенціал як інструмент професійної саморефлексії та прийняття обґрунтованих рішень в умовах етичної невизначеності. Її використання дозволяє структурувати аналіз моральних дилем, не нав’язуючи єдиного «правильного» рішення, що є особливо важливим в умовах інформаційної війни та суспільної поляризації.

Результати дослідження можуть бути використані як теоретична база для подальших наукових розвідок у сфері етики журналістики, так і в практичній підготовці журналістів до професійної діяльності в умовах підвищеної морально-етичної відповідальності.

Ключові слова: журналістська етика, модель «скринька Поттера», етичні принципи, моральне мислення, професійна відповідальність журналіста.

The article examines the application of the “Potter’s Box” model of moral analysis as a methodological guide for ethical decision-making in journalistic practice. It emphasizes the need to rethink traditional approaches to ethics in the media and adapt existing models to the modern information environment.

The study conducted a comparative analysis of the “Potter’s Box” model with the Society of Professional Journalists (SPI) Code of Ethics, which revealed a deep correlation between the stages of the model and the principles of ethical journalism. Each of the four stages of the model (situation description, value identification, ethical principles analysis, and loyalties determination) is detailed, and the application of leading ethical theories — utilitarianism, deontology, the “golden mean”, and agape theory — in the journalistic context is analysed.

The authors emphasize that the “Potter’s Box” model has significant potential as a tool for professional self-reflection and informed decision-making in ethical uncertainty. Its use allows for a structured analysis of moral dilemmas without imposing a single “right” solution, which is especially important in the context of information warfare and social polarization.

The results of the study can be used both as a theoretical basis for further scientific research in the field of journalism ethics, and in the practical training of journalists for professional activity in conditions of increased moral and ethical responsibility.

Keywords: journalistic ethics, “Potter’s Box” model, ethical principles, moral thinking, professional responsibility of a journalist.

Вступ. Роль засобів масової інформації у наш час залежить від комерціалізації та різноманітності суб'єктів ЗМІ, які охоплюють широкий загал та незалежні ЗМІ, корпоративні ЗМІ, групи захисту інтересів, консолідовані медіакомпанії, державні й приватизовані ЗМІ. На них усіх поширюються етичні зобов'язання ЗМІ [2].

У наших попередніх дослідженнях ми вказували на різні етичні кодекси та розробляли рекомендації до їх застосування та удосконалення відповідно до нинішньої безпрецедентної ситуації в Україні — повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, ведення активних бойових дій та умов дії воєнного стану [3]. За таких умов не відбувалась іще жодна діяльність ні журналістів, ні інших діячів та професіоналів у всьому світі. Це означає, що за основу не може бути взятий жоден досвід країн, які перебували в умовах дії воєнного стану та ведення активних бойових дій.

Проте важливо робити опертя на засадничі документи в діяльності журналістів, удосконалюючи їх, модифікуючи та частково екстраполюючи на етичність діяльності журналістів в Україні.

З огляду на це важливим для врахування у журналістській практиці є Кодекс Об'єднання професійних журналістів, прийнятий 2014 року Американським об'єднанням професійних журналістів (SPJ — Society of Professional Journalists). У його преамбулі зазначено, що «етичний журналіст повинен діяти доброчесно», а сам Кодекс містить чотири основні принципи, які закликають журналістів: (1) шукати істину й повідомляти про неї, (2) мінімізувати шкоду, (3) діяти незалежно та (4) бути підзвітним і прозорим. Для кожного принципу Кодекс етики SPJ містить докладні вказівки та закликає журналістів здійснювати свою роботу з урахуванням найвищих етичних стандартів [1].

Дослідники вказують, що впродовж останнього століття хорошу журналістську практику

традиційно ототожнювали з об'єктивною журналістикою, яка полягала у висвітленні подій неоднобоко і триманні своєї думки при собі [11]. У цьому аспекті журналістика вважається пасивною формою подання інформації — просте емоційно відсторонене висвітлення фактів. Тобто особисті погляди репортера можуть тільки спотворити історію та приховати правду.

Сьогодні актуальною, на нашу думку, є модель, запропонована Ральфом Б. Поттером [12], відома як «скринька Поттера». Вона може слугувати методичним чи алгоритмічним орієнтиром журналіста у визначенні норм моралі, етики взаємодії з матеріалом, професійною діяльністю та висвітленням об'єктивного матеріалу.

Хоча ця модель не є досить поширеною серед європейських спільнот, що займаються етикою загалом та етикою інформаційних досліджень, вона користується сильним впливом у Сполучених Штатах у різних галузях, таких як журналістика, зв'язки з громадськістю, реклама та бізнес, особливо після публікації в 1983 році книги «Етика медіа: приклади та моральне мислення» [6].

На думку авторів [6; 13; 8], «скринька Поттера» може слугувати цінною основою для етичного мислення та підґрунтям для раціональних дебатів і критичного аналізу, яких так часто бракує під час ухвалення рішень, що мають етичні та моральні наслідки.

Згідно з цією моделлю система прийняття рішень у разі виникнення моральних дилем має бути розділена на чотири основні кроки [11]: 1) опис ситуації (визначення фактів); 2) визначення цінностей, яких дотримуються залучені особи; 3) аналіз приписів етичних принципів, адаптованих до ситуації; 4) визначення лояльності та відповідальності.

Хочемо звернути увагу, що модель «скринька Поттера», етапність її імплементації, майже повністю відповідає Кодексу Об'єднання професійних журналістів (табл. 1).

Таблиця 1

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ КОДЕКСУ ОБ'ЄДНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЖУРНАЛІСТІВ ТА ЕТАПІВ РОБОТИ ЗА МОДЕЛЛЮ «СКРИНЬКА ПОТТЕРА»

Положення кодексу Об'єднання професійних журналістів	Етапи роботи за моделлю «скринька Поттера»
(1) шукати істину й повідомляти про неї	(1) опис ситуації (визначення фактів)
(2) мінімізувати шкоду	(2) визначення цінностей, яких дотримуються залучені особи
(3) діяти незалежно	(3) аналіз приписів етичних принципів, адаптованих до ситуації
(4) бути підзвітним і прозорим	(4) визначення лояльності та відповідальності

Як видно з таблиці, кодекс вказує на дію, а модель рекомендує шлях реалізації, тобто: (1) шукати істину й повідомляти про неї означає опис ситуації; (2) мінімізувати шкоду означає визначення цінностей, яких дотримуються залучені особи; (3) діяти незалежно означає застосовувати приписи етичних принципів, адаптованих до ситуації; (4) бути підзвітним і прозорим означає визначення особистої лояльності та відповідальності.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування можливостей адаптації моделі «схрещівка Поттера» як інструменту етичного прийняття рішень у журналістській діяльності, з урахуванням сучасного медійного контексту України, зокрема умов воєнного стану. Завдання дослідження: проаналізувати основні етичні принципи, що лежать в основі діяльності журналістів; дослідити структуру моделі «схрещівка Поттера» та її застосування у сфері журналістики; провести порівняльний аналіз моделі «схрещівка Поттера» та Кодексу етики Об'єднання професійних журналістів (СПЖ) для виявлення відповідностей і практичних точок перетину; обґрунтувати доцільність використання моделі «схрещівка Поттера» як методичного інструментарію для прийняття журналістських рішень в етично складних ситуаціях; запропонувати можливі напрями імплементації цієї моделі в українську журналістську практику.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили глибоке теоретичне осмислення етичної проблематики у журналістиці та можливості адаптації моделі

«схрещівка Поттера» до українського медіаконтексту в умовах воєнного стану. Зокрема, використано такі методи: аналіз і синтез — для осмислення теоретичних джерел, нормативних етичних кодексів (зокрема Кодексу СПЖ), а також для систематизації знань про структуру й застосування моделі Ральфа Поттера; метод порівняння — для зіставлення положень Кодексу етики Об'єднання професійних журналістів (СПЖ) із етапами етичного прийняття рішень у моделі «схрещівка Поттера»; інтерпретаційний метод — для розкриття змісту етичних категорій (лояльність, відповідальність, чесність, доброчесність тощо) у контексті журналістської діяльності; метод концептуалізації — для формулювання авторського бачення використання «схрещівки Поттера» як методичного інструментарію в діяльності журналіста; емпіричний аналіз практики — зроблено спробу аналітично змодельовати застосування обраної етичної схеми в умовах, максимально наближених до реальної журналістської практики в Україні.

Результати й обговорення. Для більш детального тлумачення дій у контексті дотримання етичних принципів діяльності журналіста пропонуємо більш глибоко проаналізувати модель «схрещівка Поттера», запропонованої Ральфом Б. Поттером, оскільки вбачаємо в ній значний потенціал у практичній діяльності сучасних медіа у контексті дотримання принципів етики.

Отже, модель Ральфа Б. Поттера, відома як «схрещівка Поттера» [12], як нами зазначалося вище, складається із 4-х послідовних етапів. Деталізуємо ці етапи.

ФАКТИ

- Війна
- Національна і міжнародна аудиторія
- Конкуренція медіа, інфляція почуттів, хайп
- Важливість правди і доказування злочину

ЦІННОСТІ

- Правда, суспільний інтерес - показати передумови злочинів, виявити зловмисників, запобігти порушенням у майбутньому
- Співчуття, повага до гідності людини - якщо матеріал стосується смерті
- Свобода слова
- Приватність, згода - не експлуатувати потерпілих і їхній досвід без згоди
- Імпакт і символізм — наслідки і ймовірний результат у короткостроковій і довгостроковій перспективі

ПРИНЦИПИ

- Категоричний імператив Канта
- Золота Середина Аристотеля
- Аґапе
- Утилітаризм

ЛОЯЛЬНІСТЬ

- Аудиторії (Україна і світ)
- Героям фото, відео та родичам загиблих чи поранених
- Редакції
- Професійній етиці і стандартам
- Професіоналізму журналіста
- Правді і свободі слова
- тощо

Рис. 1. Квадрант моделі «схрещівка Поттера»

1. Опис ситуації (визначення фактів) (Definition) — збирання об'єктивної інформації про ситуацію: Що сталося? Хто задіяний? Який контекст?

2. Визначення цінностей, яких дотримуються залучені особи (Values) — які цінності можуть опинитися під загрозою нівелювання? Наприклад: чесність, свобода, справедливість, емпатія, відповідальність, людська гідність тощо. Крім того, на цьому етапі важливо визначити, які цінності можуть «конфліктувати».

3. Аналіз приписів етичних принципів, адаптованих до ситуації (Principles). На цьому етапі дослідники [13] рекомендують базуватись на таких теоріях: утилітаризм (максимізація загального блага); деонтологія (категоричний імператив Канта); «золота середина» (стався до інших так, як хочеш, щоб ставились до тебе); теорія агапе (любов і турбота).

4. Визначення лояльності та відповідальності (Loyalties) — до кого, до чого я лояльний у цій ситуації? Наприклад: аудиторії, джерела інформації, власного видання, правди, суспільства, родини, правової системи.

Дослідники та практики у царині журналістики вказують, що модель «скринька Поттера» має як свої переваги (структурує моральну плутанину; не вказує на однозначне рішення, але допомагає зрозуміти дилему глибше; може застосовуватись до реальних життєвих і професійних ситуацій; заохочує до саморефлексії, а не автоматичної реакції), так і недоліки (вона не дає чіткої відповіді — тільки логіку аналізу; часто важко визначити пріоритети між цінностями та лояльностями; ефективність залежить від чесності й глибини того, хто її використовує) [13].

Отже, проаналізуємо більш детально етапи роботи журналіста за моделлю «скринька Поттера».

1. Опис ситуації (визначення фактів) (Definition)

На цьому етапі відбувається збір фактів, інформації від усіх сторін, задіяних, наприклад, у процесі журналістського розслідування. Ці факти та інформація мають бути систематизованими та «розкладеними» відповідно до джерела інформації, факту події, місця події, масштабу події, залучених осіб до події тощо.

Цей етап є засадничим, позаяк під час нього утворюється база, на якій далі розроблятимуться теорії та відбуватиметься аналіз. Тож варто під час цього етапу докласти якомога більше зусиль для вивчення ситуації та збирання фактів від усіх можливих та задіяних учасників і осіб.

2. Визначення цінностей, яких дотримуються залучені особи (Values)

Зрозумілим є те, що цей етап передбачає аналіз фактів та майбутнього матеріалу на відповідність цінностям журналістської діяльності, які дуже тісно пов'язані з питаннями етики.

Найважливішим етапом є визначення можливих конфлікуючих цінностей між собою. Тут мають бути увазі такі ціннісні виміри діяльності журналіста, як професійний (свобода слова, чесність, донесення правди, інформування, суспільний інтерес тощо), морально-етичний (право на приватність, захист гідності, право на горювання тощо), юридичний (дотримуватися прозорості, маркувати рекламу, захищати джерела тощо), культурний (справедливість).

3. Аналіз приписів етичних принципів, адаптованих до ситуації (Principles)

У контексті аналізу етичних принципів варто звернути увагу на стандарти журналістики, які нерозривно із ними пов'язані. У наших попередніх дослідженнях ми запропонували оновлене визначення стандартів журналістики, які містять етичні норми та принципи. Тож, стандарти журналістики — це сукупність етичних і професійних норм, що ґрунтуються на принципах достовірності, точності, неупередженості, відповідальності перед суспільством і дотриманні прав людини, визначають засади відповідальної інформаційної діяльності журналіста та регламентують діяльність журналістів у всіх етапах збору, обробки, інтерпретації та поширення інформації [3].

Проте, крім врахування стандартів та етичних принципів діяльності журналіста, цей етап роботи за моделлю «скринька Поттера» передбачає застосування теорій утилітаризму (максимізація загального блага); деонтології (категоричний імператив Канта); «правила золотой середини» (стався до інших так, як хочеш, щоб ставились до тебе); методу агапе (любов і турбота).

Розглянемо детальніше перераховані теорії.

Теорія утилітаризму (максимізація загального блага)

Теорія утилітаризму — це одна з найвпливовіших і водночас найконтроверсійніших етичних теорій. Суть цієї теорії зводиться до простого питання: яка дія принесе найбільше блага для найбільшої кількості людей? Авторами цієї теорії вважаються Джеремі Бентам (J. Bentham) та Джон Стюарт Мілль (J. S. Mill). Перший вважав, що добро — це задоволення, а зло — страждання. Пропонував «розраховувати» моральність дій за гедоністичним калькулятором: інтенсивність, тривалість, вірогідність задово-

лення тощо [14]. Джон Стюарт Мілль (J. S. Mill) модифікував утилітаризм: не все задоволення однакове. Якість задоволення важливіша за кількість. Наприклад, краще бути незадоволеним Сократом, ніж задоволеним дурнем [9].

У практичній площині при роботі за моделлю «схринька Поттера» відповідно до теорії утилітаризму потрібно зважити: чи користь від правди перевищує шкоду від потенційної паніки; чи постраждають невинні люди; який загальний баланс щастя / нещастя; як це вплине на учасників розслідування чи опублікованого матеріалу і чи спричинить це вплив, який може перевищити завдану шкоду.

Деонтологія (категоричний імператив Канта)

Ця теорія стверджує, що людина — понад усе, тобто не можна ставити свої переваги понад іншою людиною. Правду потрібно говорити за будь-яких обставин, якщо під правдою ми маємо на увазі лише те, що сталося саме так, як сталося, коли і де це сталося [10]. У контексті журналістської діяльності трактувати цю теорію можна так: журналіст ніколи не може розкривати свої джерела, інакше так він підриває етичне зобов'язання, яке він взяв на себе щодо свого джерела; журналіст завжди повинен самостійно вирішувати, за яких обставин взяти на себе зобов'язання може бути порушене.

Поясненням порушення зобов'язання у розкритті свого джерела може бути лише правова обставина — журналіст зобов'язаний розкривати свої джерела лише за обставин, які закон визначає як обов'язкові для нього [6].

Теорія «золотої середини» (стався до інших так, як хочеш, щоб ставились до тебе)

Ця теорія розглядається як індивідуальна чеснота, що регулює апетити душі відповідно до «справедливої міри» [5].

Теорія агапе (любов і турбота)

Теорія агапе (Agape) в етиці — це моральна концепція, заснована на ідеї безумовної любові до іншого, яка бере початок із християнської філософії. Найчастіше її пов'язують із американським етиком Джозефом Флетчером (J. Fletcher), який у 1960-х роках розробив так звану ситуативну етику (situational ethics), де любов (агапе) є центральним моральним принципом.

Основними положеннями теорії агапе (за Джозефом Флетчером) є: 1) любов — єдиний абсолютний моральний принцип (усі інші етичні норми (закон, традиція, правила) є відносними; якщо дотримання правила заважає проявити любов — правило не обов'язкове); 2) моральність залежить від ситуації (немає

універсальних «добре» чи «погано», є конкретні обставини; завжди є основне питання: що в цій ситуації є найбільш люблячим (найгуманнішим) вчинком?); 3) агапе — альтруїстична, неемоційна, раціональна любов (це вибір діяти в інтересах іншого, навіть якщо він не викликає симпатії; 4) мета виправдовує засоби, якщо мета — любов (у цьому теорія близька до утилітаризму, але замість користі — агапе) [7].

Теорія агапе застосовується як один із можливих етичних принципів у моделі Поттера. Вона пропонує обирати таке рішення, яке найбільше відображає турботу про людей, які постраждають.

4. Визначення лояльності та відповідальності (Loyalties)

Лояльність виконує функцію орієнтира у визначенні об'єктів, які заслуговують на підтримку, вірність або етичну прихильність у конкретній ситуації. Вона окреслює спектр обов'язків, що виникають у зв'язку з прийнятою системою цінностей або роллю суб'єкта в інституційному чи професійному контексті.

Значущість поняття лояльності зростає в умовах потенційного конфлікту між професійною етикою та інституційним тиском. Наприклад, фахівець може відчувати зобов'язання перед роботодавцем або зберігати конфіденційність щодо джерела інформації, яке, однак, виявляється ненадійним. У такій ситуації виникає необхідність переосмислення меж лояльності: чи зберігається етична правомірність захисту цього джерела?

Таким чином, рефлексія щодо особистої і професійної лояльності є необхідною передумовою для прийняття обґрунтованих та прозорих рішень. Індивідуальна система лояльностей може варіюватися залежно від професійного досвіду, особистісних переконань і контексту практичної діяльності, що потребує їх критичного аналізу.

Продемонструємо приклад роботи за моделлю «схринька Поттера».

У жовтні 2022 року в Шишацькій громаді на Полтавщині стався інцидент — падіння військового літака СУ-24М, унаслідок якого загинув один із пілотів. Редакція місцевого онлайн-медіа «Полтавська Хвиля» отримала фото й відеоматеріали з місця події ще до появи офіційних повідомлень. Ці матеріали надійшли від місцевих мешканців, які не побажали бути ідентифікованими. Одразу після отримання редакція надіслала запит до Полтавської обласної військової адміністрації. У відповідь влада відмовилася коментувати подію, закликавши не поширювати цю інформацію.

Однак ситуація на місці вже спричиняла занепокоєння в громаді: очевидці чули вибухи, бачили дим, знали про жертви. З міркувань публічного інтересу редакція ухвалила рішення оприлюднити наявну інформацію, дотримуючись стандартів достовірності та обережності. Уже після публікації події були офіційно підтверджені представниками Повітряних сил ЗСУ [4].

Аналіз дій редакції через призму моделі «скринька Поттера» дає змогу розкласти процес прийняття етичного рішення на послідовні етапи.

Факти: редакція мала у своєму розпорядженні документальні підтвердження події — фото та відео з місця трагедії, а також інформацію від очевидців. Водночас офіційних коментарів не надходило і були прямі прохання «не поширювати».

Цінності: журналісти зіставляли такі ключові цінності: право громади на своєчасну інформацію; безпека оборонної інформації; повага до родин загиблих; довіра до медіа як джерела перевіреної інформації; відповідальність перед джерелами (анонімними).

Принципи: утилітаризм: рішення інформувати громаду відповідало суспільній користі — зняти напругу, уникнути чуток і домислів; категоричний імператив Канта: редакція виконала обов'язок інформування, водночас дотрималася обережності у формулюваннях. Захистила свої джерела, при цьому доклала всіх зусиль, аби не подавати недостовірну інформацію. Натомість факти та інформацію подано як «оновлювану», з уточненням, що очікується офіційна версія.

Лояльність: редакція одночасно демонструє лояльність до громади (інформування), до журналістських стандартів (перевірка фактів, виважене формулювання), до держави (відмова від публікації непрямих версій), до постраждалих (дотримання приватності).

Етичне рішення: рішення «Полтавської Хвилі» публікувати новину попри відсутність офіційної позиції та непрямую заборону опри-

люднення інформації, але з посиланням на очевидців і позначкою «інформація оновлюється», є прикладом балансу між свободою слова і відповідальністю. Модель «скринька Поттера» у цьому випадку стала ефективним інструментом етичного аналізу в умовах воєнного часу.

Таким чином, описаний кейс демонструє дієвість застосування моделі морального аналізу в реальній журналістській практиці та може слугувати зразком для прийняття етично виважених рішень у ситуаціях невизначеності.

Висновки та перспективи дослідження. Модель «скринька Поттера» є ефективним етичним інструментом, який може бути використаний журналістами для прийняття зважених професійних рішень у складних обставинах, зокрема в умовах воєнного стану. Її структура передбачає поетапний аналіз фактів, цінностей, етичних принципів та лояльностей, що дозволяє глибше зрозуміти моральну суть конкретної ситуації. Співвіднесення принципів моделі з положеннями Кодексу етики Об'єднання професійних журналістів свідчить про високий ступінь відповідності моделі професійним стандартам журналістики. У практичному вимірі така модель здатна підвищити етичну самосвідомість журналіста, а також зміцнити довіру до медіа в українському суспільстві.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо широку апробацію моделі на прикладах конкретних журналістських кейсів, пов'язаних із висвітленням війни, соціальних конфліктів, прав людини тощо. Також перспективним є вивчення сприйняття цієї моделі журналістами-практиками в Україні, її впровадження в освітні програми з журналістики та етики, розроблення методичних рекомендацій для закладів освіти. Дослідження інших етичних моделей і їх порівняння з моделлю «скринька Поттера» також може сприяти поглибленню розуміння ролі етики в сучасному українському медіапросторі та формуванню високих стандартів журналістської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Об'єднання професійних журналістів (Society of Professional Journalists). *Кодекс етики SPJ*. 2014. 6 вересня. URL: <https://www.spj.org/spj-code-of-ethics/> (дата звернення: 12.10.2025).
2. Освіта заради справедливості. Серія університетських модулів: Модуль 10. Добросесність та етика засобів масової інформації. Відень. 2021. 39 с.
3. Улибін В. А., Колісник Ю. В. Свобода вираження та свобода слова у контексті стандартів роботи журналіста зі свідками та жертвами воєнних злочинів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 4. Ч. 2. С. 243–250. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.2/38>
4. У Шишацькій громаді повідомляють про падіння двомісного військового літака СУ-24 М. Один пілот не вижив. *Полтавська хвиля*. 13 жовтня 2022. URL: <https://poltavawave.com.ua/p/u-gromadi-na-mirgorodshchini-vpali-viiskovi-litaki-ie-zagibli-onovliuetsia-702212>

5. Aristotle. *Ética a Nicómaco*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales, 1985. URL: http://biblio3.url.edu.gt/Libros/2011/eti_no.pdf
6. Christians, C. G., Fackler, M., Richardson, K.-B., Kreshel, P. J., Woods, R. H. *Media Ethics: Cases and moral reasoning* (10th ed.). New York: Routledge, 2016. 405 pp.
7. Fletcher, J. *Situation Ethics: The New Morality*. Philadelphia: The Westminster Press, 1966.
8. Franquet-Santos-Silva, M., & Ventura-Morujífo, C.-A. The Potter Box Model of Moral Reasoning. *Profesional De La información*, 2017. 26(2), 328–335. DOI: <https://doi.org/10.3145/epi.2017.mar.20>
9. Mill, J. S. *Principles of Political Economy*, Part I (Collected Works of John Stuart Mill — Vol 2), University of Toronto Press, 1965, 451 p.
10. Kant, I. "Über ein vermeintes Recht aus Menschenliebe zu lügen". In: Kants werke (hrsg. von Wilhelm Weischedel), Band IV. Darmstadt: Wissenschaftliche Gesellschaft, 1998.
11. Kitty, A. *Objectivity and Journalism: Should We Be Skeptical?* 2017. URL: https://www.skeptic.com/reading_room/objectivity-in-journalism-should-webe-skeptical/ (дата звернення: 12.10.2025).
12. Potter, R. B. *The Structure of Certain American Christian Responses to the Nuclear Dilemma*, 1958–1963. Doctoral thesis, Harvard University, 1965.
13. Swain, K.A. *Beyond the Potter Box: A decision model based on moral development theory*. 1994. URL: https://www.academia.edu/2766204/Beyond_the_Potter_Box_A_Decision_Model_Based_on_Moral_Development_Theory (дата звернення: 12.10.2025).
14. *The Works of Jeremy Bentham*, published under the Superintendence of his Executor, John Bowring (Edinburgh: William Tait, 1838–1843). 11 vols. Vol. 3.

REFERENCES

- Aristotle (1985). *Ética a Nicómaco*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales. http://biblio3.url.edu.gt/Libros/2011/eti_no.pdf [in Spanish].
- Christians, C. G., Fackler, M., Richardson, K.-B., Kreshel, P. J., & Woods, R. H. (2016). *Media Ethics: Cases and moral reasoning* (10th ed). New York: Routledge, 405 pp.
- Module 10. Media Integrity and Ethics. (2022). *University Module Series: Integrity & Ethics*. Global Resource for Anti-Corruption Education and Youth Empowerment, GRACE Initiative, Vienna. 39 p.
- Fletcher, J. *Situation Ethics: The New Morality*. Philadelphia: The Westminster Press, 1966.
- Franquet-Santos-Silva, M., & Ventura-Morujífo, C.-A. (2017). The Potter Box Model of Moral Reasoning. *Profesional De La información*, 26(2), 328–335. <https://doi.org/10.3145/epi.2017.mar.20>
- Kant, I. (1998). "Über ein vermeintes Recht aus Menschenliebe zu lügen". In: Kants werke (hrsg. von Wilhelm Weischedel), Band IV. Darmstadt: Wissenschaftliche Gesellschaft [in German].
- Kitty, A. (2017). *Objectivity and Journalism: Should We Be Skeptical?* https://www.skeptic.com/reading_room/objectivity-in-journalism-should-webe-skeptical/
- Mill, J. S. (1965). *Principles of Political Economy*, Part I (Collected Works of John Stuart Mill — Vol 2), University of Toronto Press.
- Potter, R. B. (1965). *The Structure of Certain American Christian Responses to the Nuclear Dilemma*, 1958–1963. Doctoral thesis, Harvard University [in German].
- Society of Professional Journalists. (2014). *SPJ Code of Ethics*, September 6. <https://www.spj.org/spj-code-of-ethics/> [in English].
- Swain, K. A. (1994). *Beyond the Potter Box: A decision model based on moral development theory*. https://www.academia.edu/2766204/Beyond_the_Potter_Box_A_Decision_Model_Based_on_Moral_Development_Theory [in English].
- U Shyshatskii hromadi povidomlyaiut pro padinnia dvomisnogo vynyshchuvacha SU-24 M. Odyn pilot ne vyzhyv (2022). [The Shyshaky community reports the crash of a two-seat SU-24M military aircraft. One pilot did not survive]. *Poltava Wave*, October 13, 2022. <https://poltavawave.com.ua/p/u-gromadi-na-mirgorodshchini-vpali-viiskovi-litaki-ie-zagibli-onovliuietsia-702212> [in Ukrainian].
- The Works of Jeremy Bentham*, published under the Superintendence of his Executor, John Bowring (Edinburgh: William Tait, 1838–1843). 11 Vols., Vol. 3 [in English].
- Ulybin, V. A., Kolisnyk, Yu. V. (2025). Freedom of expression and freedom of speech in the context of standards of journalistic work with witnesses and victims of war crimes. *Scientific notes of the V. I. Vernadskyi TNU. Series: Philology. Journalism*, Vol. 36(75), No. 4, Part 2, P. 243–250. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.2/38> [in Ukrainian].

Надіслано до редакції 01.10.2025.